

Rafał Rosiński

Politechnika Koszalińska

OBCIĄŻENIA SKŁADKAMI UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH DZIAŁÓW SPECJALNYCH PRODUKCJI ROLNEJ W POLSCE*

THE SOCIAL SECURITY CONTRIBUTION BURDEN OF SPECIAL BRANCHES OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN POLAND

Słowa kluczowe: ubezpieczenia społeczne rolników, działy specjalne produkcji rolnej, składka ubezpieczeniowa

Key words: farmer social insurance, special branches of agricultural production, insurance contribution

Abstrakt. Działy specjalne produkcji rolnej stanowią specyficzną formę prowadzenia działalności rolniczej, które traktowane są w sposób zbliżony do prowadzenia typowej działalności gospodarczej. Pewne jednak rozwiązania prawne są stosowane w taki sam sposób jak dla typowej działalności rolniczej. Takim rozwiązaniem prawnym jest fakt podlegania niektórych form tej działalności ubezpieczeniom społecznym w ramach Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Analizie poddano obciążenia z tytułu składek ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych działów specjalnych, podlegające odrębnym instytucjom ubezpieczeniowym. Na podstawie przeprowadzonych analiz można zauważyć znaczne różnice w poziomie obciążeń fiskalnych w ramach działów specjalnych pomiędzy osobami fizycznymi podlegającymi ubezpieczeniu w ramach KRUS a tymi podlegającym ubezpieczeniu w ramach ZUS. Należałoby w przyszłości dążyć do ujednoczenia zasad wynikających z tych obciążeń fiskalnych.

Wstęp

Składki odprowadzane z tytułu ubezpieczeń społecznych są nierozdzielnie związane z prowadzeniem aktywności zawodowej przez osoby fizyczne. Należy jednak zwrócić uwagę, iż nie wszystkie formy aktywności zawodowej traktowane są podobnie. Różnice wynikają przede wszystkim z wysokości obowiązkowo odprowadzanych składek. W polskim systemie ubezpieczeń społecznych wyróżnia się dwa podmioty sektora finansów publicznych, którym podlegają ubezpieczeni, tj. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Podmioty wykonujące działalność rolniczą w Polsce co do zasady podlegają ubezpieczeniu społecznemu w ramach KRUS. Różnicowanie występuje w działach specjalnych produkcji rolnej, które podlegają w niektórych przypadkach ubezpieczeniu społecznemu w ramach ZUS. Celem opracowania jest ustalenie i porównanie poziomu obciążeń składkami ubezpieczeń społecznych oraz zdrowotnych osoby fizycznej prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej podlegającej ubezpieczeniu w ramach KRUS z obciążeniami osoby fizycznej prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, podlegającej ubezpieczeniu w ramach ZUS, a także analiza ostatnich zmian, które zaszły w systemie ubezpieczeń społecznych rolników z punktu widzenia ich obciążeń.

Material i metodyka badań

Porównanie obciążeń składkami ubezpieczenia społecznego osoby fizycznej prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej podlegającej ubezpieczeniu w ramach KRUS z obciążeniami osoby fizycznej prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej podlegającej ubezpieczeniu w ramach ZUS wymaga przedstawienia poziomu oraz struktury tych obciążeń. Jako punkt odniesienia wzięto pod uwagę łączną wysokość obciążeń z tytułu składek ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego oraz dochodowość poszczególnych działów specjalnych produkcji rolnej ustalona według tzw. norm szacunkowych. Normy szacunkowe stosowane są dla podatników prowadzących dział specjalny produkcji rolnej, którzy nie zdecydowali się na prowadzenie ksiąg rachunkowych. Dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, ustala się przy zastosowaniu norm szacunkowych dochodu z określonej powierzchni upraw lub jednostki produkcji zwierzęcej, określonych w Załączniku nr 2 Ustawy z dnia 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych [Dz.U. 2000. Nr 14, poz. 176]. W tab. 1 zostały zaprezentowane przykładowe rodzaje oraz rozmiary działów specjalnych produkcji rolnej, a także stosowane do nich normy szacunkowe w latach 2009-2012.

* Projekt pt. „Wzrost i alokacja aktywów finansowych i rzeczowych rolników (przedsiębiorstw rolniczych i gospodarstw rolniczych Pomorza Środkowego)” został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki nr wniosku N N113 357740

Tabela 1. Wybrane rodzaje i rozmiary działów specjalnych produkcji rolnej oraz normy szacunkowe dochodu rocznego w latach 2009-2012 r.
Table 1. Selected types and scale of special branches of agricultural production and the standard estimate of annual income between 2009 and 2012

Rodzaje upraw i produkcji/ <i>Types of crops or production method</i>	Jednostka powierzchni/ <i>Area unit</i>	Norma szacunkowa dochodu rocznego/ <i>The standard estimate of annual income</i>			
		2009	2010	2011	2012
Uprawy w szklarniach ogrzewanych powyżej 25 m ² : rośliny ozdobne/ <i>Crops in heated greenhouses more than 25 m²: ornamental plants</i>	1 m ²	9,55	9,65	9,42	10,13
Uprawy w szklarniach nieogrzewanych powyżej 25 m ² / <i>Unheated greenhouses area more than 25 m²</i>		2,19	2,21	2,16	2,32
Uprawy w tunelach foliowych ogrzewanych powyżej 50 m ² : rośliny ozdobne/ <i>Polytunnels heated area more than 50 m²: ornamental plants</i>		7,12	7,19	7,02	7,55
Uprawy grzybów i ich grzybni – powyżej 25 m ² powierzchni uprawowej/ <i>Mushrooms and their mycelium – cultivation area of more than 25 m²</i>		4,11	4,15	4,05	4,35
Drób rzeźny powyżej 100 szt. kurczęta/ <i>Slaughter poultry over 100 chickens</i>	1 sztuka/1 piece	0,12	0,12	0,12	0,13
Drób nieśny powyżej 80 szt.: kury nieśne/ <i>Laying poultry over 80 hens: laying hens</i>		2,71	2,74	2,67	2,87
Wylęgarnie drobiu: kurczęta/ <i>Hatcheries Poultry: chickens</i>		0,01	0,01	0,01	0,01
Zwierzęta futerkowe: lisy i jenoty/ <i>Fur animals: foxes and raccoon dogs</i>	od 1 samicy stada podstawowego/ <i>per female of the primary herd</i>	37,69	38,07	37,16	39,95
Zwierzęta laboratoryjne: szczury białe/ <i>Laboratory animals: white rats</i>	1 sztuka/head	0,11	0,11	0,11	0,12
Jedwabniki - produkcja kokonów/ <i>Silkworms – production of cocoons</i>	1 dm ³	0,28	0,28	0,27	0,29
Pasieki powyżej 80 rodzin entomofagów/ <i>Apiary over 80 families</i>	1 rodzina/ <i>per family</i>	2,73	2,76	2,69	2,89
Uprawy roślin in vitro – powierzchnia półek/ <i>Cultivation in vitro – shelf area</i>	1 m ²	164,05	165,69	161,71	173,84
Hodowla entomofagów – powierzchnia uprawy roślin żywicielskich/ <i>Breeding entomofag – the area of host crops</i>		136,69	138,06	134,75	144,86
Hodowla dżdżownic – powierzchnia łoża hodowlanego/ <i>Earthworm breeding – breeding substrate area</i>		68,37	69,05	67,39	72,44
Hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym: konie hodowlane/ <i>Breeding animals other than farm animals: horses for breeding</i>	1 sztuka stada podstawowego/ <i>per head of the basic herd</i>	328,08	331,36	323,41	347,67

Źródło: Rozporządzenia ministra finansów w sprawie norm szacunkowych dochodu z działów specjalnych produkcji rolnej w latach 2008-2011

Source: Ministry of Finance Regulation on standards for the estimated income from special branches of agricultural production issued between 2008 and 2011

Na podstawie norm szacunkowych zaprezentowanych w latach 2009-2012 można zauważyć wahania norm szacunkowych dochodu w odniesieniu do wybranych rodzajów upraw i produkcji. Porównując dane z lat 2011 i 2012, można zauważyć wzrosty norm szacunkowych dochodów rocznych do wszystkich form upraw i produkcji działów specjalnych produkcji rolnej. Natomiast biorąc pod uwagę zmiany we wcześniejszych latach, można zauważyć zarówno tendencję spadkową, jak i wzrostową w odniesieniu do poprzedniego roku. Zmiany te uzależnione są od wskaźnika wzrostu cen towarowej produkcji rolniczej, ogłaszanego przez prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Dokonując analizy obciążeń składkami ubezpieczeń społecznych rolników prowadzących działy specjalne produkcji rolnej należy dokonać jego klasyfikacji oraz wskazać poziom obciążeń spoczywających na nich. Osoby fizyczne prowadzące dział specjalny produkcji rolnej odprowadzają do KRUS dwa rodzaje składek ubezpieczeniowych:

- ubezpieczenie emerytalno-rentowe, finansowane w przeważającej części z dotacji budżetowej, uzupełnionej dochodami ze składek ubezpieczonych rolników;
- ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, realizację świadczeń z tego ubezpieczenia gwarantują jedynie składki od rolników gromadzone w Funduszu Składkowym Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Za działy specjalne produkcji rolnej, uzasadniające objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników, uznaje się wybrane rodzaje oraz rozmiary upraw i produkcji wymienione w Załączniku 2 do Ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. *o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2004. Nr 91, poz. 873]. Obejmują one 10 grup:

- 1) uprawy roślin ozdobnych i pozostałych w szklarniach ogrzewanych powyżej 100 m²;
- 2) uprawy w szklarniach nie ogrzewanych powyżej 100 m²;
- 3) uprawy roślin ozdobnych i pozostałych w tunelach foliowych ogrzewanych powyżej 200 m²;
- 4) uprawy grzybów i ich grzybni powyżej 100 m² powierzchni uprawowej;
- 5) drób rzeźny: kurczęta – powyżej 1000 szt. (w skali roku), gęsi – powyżej 500 szt. (w skali roku), kaczki – powyżej 500 szt. (w skali roku), indyki – powyżej 500 szt. (w skali roku), strusie – powyżej 20 szt. (w skali roku);
- 6) drób nieśny: kury nieśne (w stadzie reprodukcyjnym) – powyżej 2000 szt. (w skali roku), gęsi (w stadzie reprodukcyjnym) – powyżej 200 szt. (w skali roku), kaczki (w stadzie reprodukcyjnym) – powyżej 500 szt. (w skali roku), indyki (w stadzie reprodukcyjnym) – powyżej 500 szt. (w skali roku), kury (produkcja jaj konsumpcyjnych) – powyżej 1000 szt. (w skali roku), strusie (w stadzie reprodukcyjnym) – powyżej 6 szt. (w skali roku);
- 7) zakłady wylęgu drobiu (zdolność produkcyjna – liczba jaj): kurczęta – powyżej 3000 szt., gęsi – powyżej 3000 szt., kaczki – powyżej 3000 szt., indyki – powyżej 3000 szt., strusie – powyżej 50 szt.
- 8) zwierzęta futerkowe – powyżej 50 szt. samic stada podstawowego: lisy i jenoty, norki, tchórzofretki, szynszyle, nutrie, króliki;
- 9) pasieki powyżej 80 rodzin;
- 10) hodowla i chów świń poza gospodarstwem rolnym powyżej 100 szt.

Należy zwrócić uwagę, że wyłączone z ubezpieczenia społecznego w ramach KRUS są wszystkie niewymienione powyżej działy specjalne produkcji rolnej, m.in. polegające na hodowli zwierząt laboratoryjnych, produkcji jedwabników, uprawy roślin *in vitro*, hodowla entomofagów oraz dżdżownic, jak również działalność poniżej limitów określonych przez ustawę. Składki na ubezpieczenie społeczne rolników płacone są kwartalnie. Dla celów opracowania zostaną przedstawione naliczone składki w wysokości miesięcznej (tab. 2).

W badanych latach łączna wysokość składek miesięcznych na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne rolników prowadzących działy specjalne produkcji rolnej w ramach KRUS wzrasta z roku na rok. Kształtuje się ona od 109,50 zł miesięcznie w 2004 r. do 250 zł w 2012 r. Należy jednak zwrócić uwagę, iż od 2010 r. wiel-

Tabela 2. Wysokość miesięcznych składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne rolników w ramach KRUS prowadzących działy specjalne produkcji rolnej w latach 2004-2012

Table 2. The monthly social insurance and health care contributions for special crop farmers to KRUS between 2004 and 2012

Lata/ Year	Składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe/ Contribution to pension insurance	Składka na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie/ Contribution for accident insurance, sickness and maternity benefits	Składki na ubezpieczenie zdrowotne/ Health insurance contributions	Suma składek ubezpieczeniowych/ Total insurance contributions
zł/PLN				
2012*	73	42	135	250
2011*	73	42	125	240
2010*	70,25	33,00	119	222,25
2009	66,67	29,00	115	210,67
2008	62,67	26,00	101	189,67
2007	59,67	24,00	38	121,67
2006	58,82	24,00	37	119,82
2005	56,27	22,00	36	114,27
2004	56,02	18,50	35	109,52

* wielkość składek dla rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne do 50 hektarów/*the size of contributions to a farmer holding a farm of 50 acres*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRUS

Source: own study based on KRUS data

kość składki na ubezpieczenie społeczne rolników zależy od statusu ubezpieczonego oraz od wielkości gospodarstwa rolnego. Należy podkreślić, iż spośród ogółu obciążeń fiskalnych gospodarstw rolnych składki na ubezpieczenia społeczne mają poważne znaczenie [Dębniowska, Tkaczuk 1997], jednak jako fiskalne obciążenie gospodarstw rolnych to suma przychodów ze składek stanowi tylko niewielką część wydatków na świadczenia ubezpieczeniowe. Świadczenia te, mimo ich wzrostu w badanych latach, mają nadal charakter transferów socjalnych finansowanych dotacyjnie. Niektórzy badacze są zdania, że składki ubezpieczeniowe stają się paropodatkami, a możliwość powiązania składek ze świadczeniami ubezpieczeniowymi nie wydaje się realna.

Dla porównania wielkości obciążeń składkami ubezpieczeń społecznych w ramach KRUS zostanie przedstawiona sytuacja rolnika prowadzącego dział specjalny produkcji rolnej objętego ubezpieczeniem w ramach ZUS. W przypadku prowadzenia tej formy działalności, przedsiębiorca zobowiązany jest do odprowadzania następujących składek w ramach ubezpieczenia społecznego: składka na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz wypadowe. Fakultatywnie przedsiębiorca może odprowadzać składki na ubezpieczenie chorobowe. Do obowiązkowych składek działających w ramach ubezpieczenia społecznego i przekazywanych do ZUS zaliczamy także składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Wysokość składek płatnych przez przedsiębiorcę na rzecz ubezpieczenia społecznego zależy od prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Podstawę wymiaru tych składek stanowi 60% ww. wynagrodzenia, natomiast w przypadku ubezpieczenia zdrowotnego podstawę wymiaru stanowi 75% wartości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Wysokość stawek, podstaw wymiaru i minimalnych składek na rzecz ZUS w 2012 r. przedstawiono w tabeli 3.

Łączne obowiązkowe obciążenia składkami ubezpieczeń społecznych osoby fizycznej prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej podlegający ZUS w 2012 r. wynoszą 877,60 zł miesięcznie, w tym 47% tej kwoty to składka na ubezpieczenie emerytalne, a 29% składka na ubezpieczenie zdrowotne. Należy zwrócić uwagę także na fakt, iż w 2012 r. została podwyższona składka na ubezpieczenie rentowe o 2 p.p., tj. z 6 do 8% oraz składka na ubezpieczenie wypadkowe z 1,67 do 1,93%.

Tabela 3. Wysokość miesięcznych minimalnych składek na ubezpieczenia społeczne w ramach ZUS w 2012 r.
Table 3. The monthly minimum social security contributions under the Social Security in 2012

Kategoria składek/ <i>Contribution category</i>	Stawka/ Rate [%]	Podstawa wymiaru w [zł]/ <i>The basis of measuring contribution [PLN]</i>	Składka [zł]/ <i>Contribution [PLN]</i>
Ubezpieczenia emerytalne/ <i>Alpha Pension insurance</i>	19,52	2115,60	412,97
Ubezpieczenie rentowe/ <i>Disability insurance</i>	8*	2115,60	169,25
Ubezpieczenie wypadkowe/ <i>Accidental insurance</i>	1,93**	2115,60	40,83
Ubezpieczenie zdrowotne/ <i>Health insurance</i>	9	2828,31	254,55
Suma obciążeń składkami ubezpieczeń społecznych/ <i>Total value of social insurance contribution</i>	x	x	877,60
Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe/ <i>Optional illness insurance</i>	2,45	2115,60	51,83

*wysokość składki od lutego 2012 r./*contribution starting February 2012*, **wysokość składki od kwietnia 2012 r./*the rate of contribution starting April 2012*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS
Source: own study based on ZUS

Wyniki badań

Do porównania obciążeń składkami ubezpieczeń społecznych wzięto pod uwagę 2012 r. Wybrano przykładowe dwa działy specjalne produkcji rolnej przy założeniu, że prowadzą one działalność o wielkości odpowiadającej 100-krotnemu zwiększeniu minimalnych jednostek ustawowych rodzących obowiązki wynikający z podatku dochodowego (tab. 1). Analizie poddano następującą hipotetyczną sytuację, w której osoba fizyczna prowadzi dział specjalny produkcji rolnej podlegający ubezpieczeniu w ramach KRUS – uprawa roślin ozdobnych w szklarniach ogrzewanych o powierzchni 2500 m², natomiast druga osoba prowadzi dział specjalny produkcji rolnej podlegający ubezpieczeniu w ramach ZUS – uprawa roślin *in vitro* na powierzchni 100 m². Obliczenia zostały przedstawione w tabeli 4.

Należy zwrócić uwagę na znaczącą różnicę w obciążeniach składkami ubezpieczenia społecznego pomiędzy ubezpieczeniem w ramach ZUS i KRUS. Składka ubezpieczenia społecznego w ramach ZUS w analizowanym przykładzie jest 3,5-krotnie wyższa niż w przypadku ubezpieczenia w ramach KRUS.

Tabela 4. Łączne miesięczne obciążenia składkami ubezpieczeń społecznych wybranych działów specjalnych produkcji rolnej w 2012 r.

Table 4. Total monthly social insurance premiums paid by the selected special branches of agricultural production in 2012

Wyszczególnienie/ <i>Specification</i>	Składki na ubezpieczenie społeczne/ <i>Social security contribution</i>	Składka na ubezpieczenie zdrowotne/ <i>Health insurance contribution</i>	Łączne obciążenia składkami ubezpieczeń/ <i>Total insurance premium</i>	Przeciętna miesięczna dochodowość wg norm szacunkowych/ <i>Estimates of the average monthly profitability according to standards</i>	Poziom obciążenia składkami ubezpieczeniami społecznymi/ <i>The level of social security contributions</i>
					zł/PLN
Uprawa roślin in vitro na powierzchni 100 m ² (ZUS)/ <i>In vitro plant production on 100 m² area (ZUS)</i>	623,05	254,55	877,60	1448,67	60,58
Uprawa roślin ozdobnych w szklarniach ogrzewanych o powierzchni 2500 m ² (KRUS)/ <i>Ornamental plant cultivation in heated greenhouses on 2500 m² area (KRUS)</i>	115,00	135,00	250,00	2110,42	11,85

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Należy podkreślić, że wielkość tej składki jest niezależna od poziomu dochodowości i wielkości przedsiębiorstwa. Procentowy poziom obciążeń składek w stosunku do uzyskiwanych dochodów jest założeniem hipotetycznym, lecz obrazuje znaczącą różnicę w obciążeniach, tj. w przypadku działu podlegającego ubezpieczeniu w ramach ZUS jest to 60,58% w stosunku do dochodu, natomiast w przypadku w przypadku działu podlegającemu ubezpieczeniu w ramach KRUS – 11,58%.

Według Włodarza [2009], obowiązujące zasady opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w KRUS są bardzo korzystne dla osoby prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, ponieważ stanowią zwykle nieznaczny udział w relacji do wartości sprzedaży oraz do kosztów całkowitych produkcji. Zdaniem Podstawki [2009], należy jednak ujednoclić regulacje prawne dotyczące działów specjalnych produkcji rolnej dla celów podatkowych PIT i dla ubezpieczenia społecznego. Regulując kwestie działów specjalnych produkcji rolnej należy dla celów ubezpieczenia społecznego powrócić do tych, które są w PIT, dając możliwość ich rozszerzenia o inne działy. Należy jednak ustalić normę dochodów gwarantujących utrzymanie prowadzących je rodzin. Inny jest bowiem zakres działów specjalnych i ich norm produkcyjnych dla celów podatkowych (obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych – PIT) oraz inny dla celów rolniczego ubezpieczenia społecznego. Dla celów ubezpieczenia społecznego znacznie ograniczono zakres rodzajów działów specjalnych produkcji rolnej, uniemożliwiając tym samym wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i aplikowanie o jego wspieranie środkami z budżetu ogólnego Unii Europejskiej.

Podsumowanie i wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz można zauważyć znaczne różnice w poziomie obciążeń fiskalnych w ramach działów specjalnych pomiędzy osobami fizycznymi podlegającymi ubezpieczeniu w ramach KRUS a tymi podlegającymi ubezpieczeniu w ramach ZUS. Należałoby w przyszłości dążyć do ujednoclenia zasad wynikających z tych obciążeń fiskalnych. Takie różnice w ramach tej samej formy działalności zdają się pozbawione uzasadnienia. Propozycja włączenia działów specjalnych produkcji rolnej do wspólnego systemu ubezpieczeń społecznych związana byłaby ze zwiększeniem obciążeń finansowych tej formy działalności rolniczej. Jednak mogłoby to przyczynić się do urealnienia składki i w konsekwencji większego świadczenia ubezpieczeniowego.

Literatura

- Dębiewska M., Tkaczuk M.** 1997: Finanse przedsiębiorstw rolniczych. ART, Olsztyn, 107.
- Podstawka M.** 2009: Ubezpieczenia społeczne rolników prowadzących działy specjalne produkcji rolniczej. [W:] *Acta Scientiarum Polonorum, Oeconomia*, 8(2) 2009, Wyd. SGGW, Warszawa, 103-109.
- Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie norm szacunkowych dochodu z działów specjalnych produkcji rolnej.
- Sobiech J., Denek E., Wierzbicki J., Wolniak J.** 1997: Finanse publiczne. PWN, Warszawa, 120.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U. z 2000 r. Nr 14 poz. 176 ze zm.
- Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dz.U. 2004 r. Nr 91, poz. 873.
- Włodarz R.** 2009: Działalność rolnicza prowadzona w formie działów specjalnych produkcji rolnej w aspekcie ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. Analiza prawno-ekonomiczna zasad opodatkowania działów specjalnych produkcji rolnej. Ministerstwo Rolnictwa, Warszawa, 36.
- Zasoby internetowe KRUS, [www.krus.gov.pl], odczyt 2012.
- Zasoby internetowe ZUS, [www.zus.pl], odczyt 2012.

Summary

Special branches of agricultural production are a specific sub-sector of agriculture, but are treated in a manner similar to that of a typical (non-agricultural) business. However, some rules are applied in the same way as in a typical agricultural enterprise. Among such regulations is subjecting selected forms of business activity to norms followed by the Agricultural Social Insurance Fund. The study analyzed the burden associated with the social and health insurance contributions made by special branches of farming which are also subject to other insurance institutions.

Adres do korespondencji:

dr Rafał Rosiński
Politechnika Koszalińska
Instytut Ekonomii i Zarządzania
Zakład Finansów
ul. Kwiatkowskiego 6E
75-453 Koszalin
e-mail: rafros@wp.pl